

การสร้างเชื่อมั่นต่อผู้ต้องขังพ้นโทษเพื่อคืนคนดีสู่สังคม

สนธยา โจมกัน^{1*}

¹สาขาวิชานิติศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม
*son.sontaya@gmail.com

บทคัดย่อ

กรมราชทัณฑ์ กระทรวงยุติธรรม ถือเป็นหน่วยงานชั้นสุดท้ายในกระบวนการยุติธรรม ในการปฏิบัติต่อผู้กระทำผิด ให้เป็นไปตามคำพิพากษาของศาล ในขณะที่เดียวกันยังต้องปฏิบัติต่อผู้ต้องขังถูกลงโทษตามคำพิพากษาดังกล่าวให้เป็นไปตามหลักทัณฑวิทยาสมัยใหม่ และตามข้อกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำสำหรับปฏิบัติต่อผู้ต้องขังตามแนวทางของสหประชาชาติ แต่อย่างไรก็ตามเมื่อพ้นจากการถูกลงโทษแล้ว ส่วนหนึ่งไม่สามารถกลับเข้าสู่สังคมและใช้ชีวิตร่วมกับผู้อื่นได้อย่างปกติสุข เนื่องจากปรับตัวเข้ากับสังคมไม่ได้ ไม่มีที่อยู่อาศัย ครอบครัวแตกแยก ไม่มีอาชีพ ไม่มีรายได้ที่มั่นคง สังคมไม่เปิดโอกาสหรือให้การยอมรับ แม้กรมราชทัณฑ์ กระทรวงยุติธรรมได้จัดให้มีโครงการเตรียมความพร้อมให้แก่ผู้ต้องขังในเรือนจำหรือทัณฑสถานก่อนปล่อยตัวออกมาสู่สังคม (เรือนจำโครงสร้างเบา) แล้วก็ตาม ก็ยังประสบกับปัญหาอุปสรรคที่ทำให้โครงการดังกล่าวไม่สามารถบรรลุวัตถุประสงค์ของกฎหมายได้เท่าที่ควร

จากการศึกษาค้นคว้าจึงพบว่าสิ่งที่สังคมยังมีความกังวลเกี่ยวกับการปล่อยตัวผู้ต้องขัง คือความน่าเชื่อถือได้ของกระบวนการต่างๆ ก่อนปล่อยตัว จำนวนผู้ต้องขังที่ถูกปล่อยออกมาในแต่ละครั้ง และหลักประกันความปลอดภัย ทั้งนี้เพื่อสร้างความเชื่อมั่นให้แก่ทั้งตัวผู้ต้องขังและสังคมโดยรวมอีกทั้งยังเป็นแนวทางการปรับปรุงและพัฒนากระบวนการเตรียมความพร้อมของผู้ต้องขังก่อนปล่อยตัวให้สอดคล้องกับความต้องการของสังคมอย่างแท้จริง

คำสำคัญ: ความเชื่อมั่น, ผู้ต้องขัง, กรมราชทัณฑ์

The reliability formation of ex-convicts for returning good citizens to the society

Sonthaya Jomkun^{1*}

¹Faculty of Humanities and Social Science, Nakhon Pathom Rajabhat University

*son.sontaya@gmail.com

Abstract

Department of corrections, Ministry of Justice is the last step of justice processes in performing court judgment with any offender. Simultaneously, the process proceeded court judgment depending on modern penological principles and minimum criteria of standard legislated by United Nations. However, some of the inmates could not live happily in the society after exoneration. There were a lot of causes affecting as follows; some did not adapt themselves to the society, had no accommodation, income, and career, were broken family, and the society did not accept. Although the Ministry of Justice prepared the new projects for inmates before releasing, we faced the problems in a way that those projects were not successful.

The results indicated that the society was still concerned about releasing inmates in a sense of process reliability, the amount of releasing inmates in each time, and behavior guarantee. These made people reliable both inmates and the society. Also, these were models of improving and developing the preparation process before releasing inmates related to the actual society's needs.

Key word: confidence, Inmates, Department of Corrections

1. บทนำ

ในระยะเวลาที่ผ่านมากรมราชทัณฑ์ ผู้พ้นโทษ และสังคมประสบกับปัญหาในการปล่อยตัวผู้ต้องขังพ้นโทษออกมาแล้ว ผู้ต้องขังพ้นโทษเหล่านั้นมักไม่ได้รับโอกาสให้เข้าทำงานกับบริษัทหรือผู้ประกอบการต่างๆ ได้จึงทำให้ผู้ต้องขังพ้นโทษเหล่านั้นหันกลับไปกระทำความผิดซ้ำอีก เพราะว่างงาน ไม่มีงานที่มีรายได้มั่นคง แม้มีบางส่วนที่สามารถออกไปประกอบอาชีพส่วนตัวแล้วประสบความสำเร็จได้ แต่ก็พบเป็นส่วนน้อยมากเมื่อเทียบกับจำนวนผู้ต้องขังพ้นโทษที่ถูกปล่อยตัวออกมา อีกทั้งยังประสบกับปัญหาที่สำคัญ คือสังคมมักไม่ยอมรับและไม่เปิดโอกาสให้กับคนเหล่านี้กลับเข้ามาใช้ชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างปกติ

โดยกรมราชทัณฑ์ กระทรวงยุติธรรม ในฐานะที่มีหน้าที่ในการปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดให้เป็นไปตามคำพิพากษาของศาล จึงต้องมีแนวทางการควบคุมผู้ต้องขังให้เป็นไปตามหลักทัณฑวิทยาสมัยใหม่ และตามข้อกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำสำหรับปฏิบัติต่อผู้ต้องขังตามแนวทางของสหประชาชาติ ได้ดำเนินการเตรียมความพร้อมให้แก่ผู้ต้องขังในเรือนจำหรือทัณฑสถานก่อนปล่อยตัวออกมาสู่สังคม กล่าวคือเรือนจำหรือทัณฑสถานระบบปิด (เรือนจำโครงสร้างเบา)

เรือนจำโครงสร้างเบาเริ่มดำเนินการมาตั้งแต่ปีงบประมาณ พ.ศ. 2559 โดยเริ่มดำเนินการในเรือนจำหรือทัณฑสถานระบบเปิด ที่มีความพร้อมทั้งทางด้านอาคารสถานที่ จำนวน 2 แห่ง เป็นเรือนจำนำร่อง ได้แก่ เรือนจำชั่วคราวแคน้อย สังกัดเรือนจำจังหวัดเพชรบูรณ์ และทัณฑสถานเปิดบ้านเนินสูง จังหวัดปราจีนบุรี ต่อมาในปีงบประมาณ พ.ศ. 2560 – 2561 ได้

ดำเนินการในเรือนจำชั่วคราวและทัณฑสถานเปิด อีกจำนวน 7 แห่ง ควบคู่ไปกับการก่อสร้างเรือนจำโครงสร้างเบา ซึ่งเป็นพื้นที่เป้าหมายที่กรมราชทัณฑ์กำหนดไว้ จำนวน 17 แห่ง โดยมีระเบียบกรมราชทัณฑ์ ว่าด้วยการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยตัวผู้ต้องขัง พ.ศ. 2561 ข้อ 7 ระบุว่าให้โครงการดังกล่าวมีวัตถุประสงค์ในการอบรมให้ความรู้กับผู้ต้องขังในด้านต่างๆ ที่จำเป็นต่อการนำออกไปใช้ในการดำเนินชีวิตภายหลังพ้นโทษ ได้แก่ การพัฒนาด้านร่างกาย ฝึกระเบียบ สร้างเสริมวินัย การพัฒนาด้านจิตใจ ความคิด ทักษะการใช้ชีวิต การเตรียมความพร้อมด้านอาชีพ และการเตรียมความพร้อมด้านครอบครัว สังคม (สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา, 2561 : ข้อ 7) ซึ่งผู้ต้องขังที่จะเข้ารับการอบรมต้องเป็นผู้ต้องขังที่เข้าเกณฑ์ตามระเบียบกรมราชทัณฑ์ ว่าด้วยการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยตัวผู้ต้องขัง พ.ศ. 2561 และจากแผนการดำเนินงานโครงการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อย (เรือนจำโครงสร้างเบา) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2562 มีผู้ต้องขังผ่านการอบรมตามหลักสูตรเตรียมความพร้อมก่อนปล่อย (เรือนจำโครงสร้างเบา) จำนวน 11,850 คน แต่อย่างไรก็ตาม ในจำนวนดังกล่าวเมื่อผ่านการอบรมแล้วสามารถออกมาประกอบอาชีพตามบริษัทหรือผู้ประกอบการต่างๆ หรือประกอบอาชีพส่วนตัวได้มากน้อยเพียงใด และสิ่งที่สำคัญคือโครงการดังกล่าวสามารถสร้างความเชื่อมั่นให้กับทั้งตัวผู้พ้นโทษเอง ประชาชน หรือสังคมในการเปิดโอกาสให้ผู้พ้นโทษเหล่านั้นกลับเข้ามาอยู่ในสังคมได้อย่างปกติไม่หวาดกลัวไปกระทำความผิดซ้ำอีก ประเด็นเหล่านี้จึงเป็นงานที่ทำหายของกรมราชทัณฑ์ กระทรวงยุติธรรมและสังคมว่าจะสามารถหาแนวทางแก้ไขปัญหาร่วมกันอย่างไร

2. กฎหมายและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

จากการศึกษาค้นคว้าในทางตำราและเอกสารต่างๆ พบว่ามีกฎหมาย ระเบียบ และหนังสือราชการสำคัญที่เกี่ยวข้อง กล่าวคือ

2.1 กฎหมายที่เกี่ยวข้อง

2.1.1 พระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. 2560

ให้อธิบดีจัดให้มีระบบการพัฒนาพฤตินิสัยผู้ต้องขังด้วยวิธีการและแนวทางที่เหมาะสมเกี่ยวกับการพัฒนาพฤตินิสัยผู้ต้องขังโดยให้ผู้ต้องขังได้รับการศึกษา การอบรมทั้งด้านคุณธรรมและจริยธรรม การทำงาน การฝึกวิชาชีพ การปฏิบัติศาสนกิจ การเรียนรู้วัฒนธรรมอันดีงาม กิจกรรมสันทนาการ กีฬา รวมทั้งจะต้องมีโอกาสได้รับการติดต่อกับครอบครัว ญาติมิตร องค์กรเอกชนที่มีภารกิจเพื่อการแก้ไข บำบัด พ้นฟู และพัฒนาพฤตินิสัยผู้ต้องขังและรับรู้ถึงข่าวสารและความเปลี่ยนแปลงของโลกภายนอกให้เป็นไปตามระเบียบกรมราชทัณฑ์โดยได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการ ทั้งนี้เพื่อประโยชน์ในการแก้ไข บำบัด พ้นฟู และพัฒนาพฤตินิสัยผู้ต้องขังให้กลับตนเป็นคนดี (สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา, 2560 : มาตรา 42)

2.1.2 ระเบียบกรมราชทัณฑ์ ว่าด้วยการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยตัวผู้ต้องขัง พ.ศ. 2561

ระเบียบกรมราชทัณฑ์ ว่าด้วยการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยตัวผู้ต้องขังนี้ มีขึ้นเพื่อให้มีกระบวนการส่งเสริมและช่วยเหลือผู้ต้องขังได้อย่างถูกวิธีและเหมาะสม เพื่อให้ผู้ต้องขังแต่ละคนสามารถกลับไปใช้ชีวิตในสังคมภายหลังพ้นโทษได้อย่างเหมาะสม เช่น จัดให้มีกิจกรรมหรือการอบรม ให้คำแนะนำให้ความช่วยเหลือในการปรับตัวสู่สังคมช่วยเหลือด้านสังคมสงเคราะห์ตามความจำเป็น (สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา, 2561 : ข้อ 4) ตลอดจนกระบวนการและวิธีการดำเนินการต่างๆ จนครบถ้วนถึงการปล่อยตัว นอกจากนี้ยังกำหนดเกณฑ์ในการจัดผู้ต้องขังเข้าร่วมโครงการโดยให้เรือนจำจัดนักโทษเด็ดขาดที่เหลือโทษจำคุกตั้งแต่ 6 เดือนถึง 1 ปีหรือกำหนดระยะเวลาตามที่กรมราชทัณฑ์กำหนด เข้าโครงการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยตัว (สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา, 2561 : ข้อ 5) ซึ่งถือว่าเป็นการเตรียมความพร้อมอย่างครบถ้วนสมบูรณ์

2.1.3 ระเบียบกรมราชทัณฑ์ ว่าด้วยการพัฒนาพฤตินิสัยผู้ต้องขัง พ.ศ. 2561

กรมราชทัณฑ์ได้ออกระเบียบกรมราชทัณฑ์ ที่เกี่ยวกับการพัฒนาพฤตินิสัยผู้ต้องขัง พ.ศ. 2561 ซึ่งมีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 30 เมษายน 2561 เพื่อให้เรือนจำและทัณฑสถาน ถือปฏิบัติตามหลักสูตร โปรแกรม หรือการอบรมที่

เรือนจำจัดให้แก่ผู้ต้องขังเพื่อเพื่อการพัฒนาพฤติกรรมนิสัยผู้ต้องขัง ไม่ว่าจะเป็นการแก้ไข บำบัด ฟื้นฟู และพัฒนาผู้ต้องขังให้กลับตนเป็นคนดี โดยประกอบไปด้วยหลักสูตร ดังนี้ (สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา, 2561: ข้อ 5)

2.1.3.1 หลักสูตรภาคบังคับ ที่ผู้ต้องขังเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยตัวต้องเข้าอบรม

2.1.3.2 หลักสูตรภาคบังคับตามลักษณะแห่งคดี เป็นหลักสูตรแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขังรายบุคคลตาม

ลักษณะแห่งคดีและพฤติการณ์แห่งการกระทำความผิด

2.1.3.3 หลักสูตรบังคับเลือก คือหลักสูตรที่ผู้ต้องขังต้องเลือกเพื่อเข้ารับการอบรม เช่น หลักสูตรพัฒนาจิตใจ หลักสูตรการศึกษา หลักสูตรฝีมือวิชาชีพ เป็นต้น

2.1.3.4 หลักสูตรอื่นๆ ที่กรมราชทัณฑ์กำหนด

2.1.4 ระเบียบกรมราชทัณฑ์ ว่าด้วยการกำหนดหลักสูตร หลักเกณฑ์ และวิธีการในการจัดการศึกษาให้แก่ผู้ต้องขัง พ.ศ. 2561

โดยประกอบไปด้วยหลักสูตร ดังนี้ (สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา, 2561: ข้อ 14)

2.1.4.1 การศึกษาขั้นพื้นฐาน

1. การศึกษาสำหรับผู้ไม่รู้หนังสือ
2. การศึกษาระดับประถมศึกษา
3. การศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น
4. การศึกษาระดับมัธยมปลาย

2.1.4.2 การศึกษาสายอาชีพ

1. ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ
2. ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง

2.1.4.3 การศึกษาระดับอุดมศึกษา

1. การศึกษาระดับประกาศนียบัตรหรืออนุปริญญา
2. ระดับปริญญาตรีหรือสูงกว่า

2.1.4.4 การศึกษาตามอัธยาศัย

ซึ่งการจัดการศึกษาในแต่ละหลักสูตรให้จัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องและเป็นไปตามหลักสูตร (สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา, 2561: ข้อ 15)

2.1.5 ระเบียบกรมราชทัณฑ์ ว่าด้วยการประกอบศาสนกิจของผู้ต้องขัง พ.ศ. 2561

ให้เรือนจำจัดให้ผู้ต้องขังที่นับถือศาสนาพุทธและศาสนาอื่นให้ปฏิบัติตามพิธีการที่ศาสนานั้นๆ กำหนดไว้ตามสมควรและให้การดำเนินการดังกล่าวได้รับการอำนวยความสะดวกจากเรือนจำตามสมควร (สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา, 2561: ข้อ 4,5)

2.1.5 ระเบียบกรมราชทัณฑ์ ว่าด้วยเด็กในการดูแลของผู้ต้องขัง พ.ศ. 2561

กล่าวคือเด็กที่อายุต่ำกว่า 3 ปีซึ่งอยู่ในความดูแลของผู้ต้องขังและติดมาขังเรือนจำ และเด็กซึ่งคลอดในระหว่างที่มารดาถูกคุมขังในเรือนจำและอายุยังต่ำกว่า 3 ปี (สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา, 2561: ข้อ 4) ในการอุปการะเลี้ยงดูเด็กดังกล่าวในระหว่างที่ได้รับอนุญาตให้อยู่ในเรือนจำ เป็นหน้าที่ของเรือนจำในการจัดหาสิ่งจำเป็นพื้นฐานสำหรับเด็กตามสมควร (สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา, 2561: ข้อ 10) โดยต้องคำนึงถึงประโยชน์ของเด็ก ไม่ปฏิบัติต่อเด็กเสมือนผู้ต้องขัง นอกจากนี้ยังต้องจัดหาที่พักอาศัย ที่หลับนอน เครื่องนุ่งห่มให้เหมาะสม มีการตรวจสุขภาพและส่งเสริมพัฒนาการตามมาตรฐานและจัดกิจกรรมนันทนาการให้เหมาะสมกับวัยอีกด้วย (สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา, 2561: ข้อ 11)

2.1.6 ระเบียบกรมราชทัณฑ์ ว่าด้วยการดูแลผู้ต้องขังหญิงที่ตั้งครรภ์หรือให้นมบุตร พ.ศ. 2561

ให้เรือนจำจัดหาห้องนอน สถานที่อาบน้ำ สถานที่ให้บุตรแยกเฉพาะจากผู้ต้องขังอื่น โดยให้ความสะอาด ถูกสุขลักษณะ ปลอดภัย อากาศถ่ายเทได้สะดวกตามความเหมาะสม หรือจัดหาสิ่งของจำเป็น เช่น นม อาหารเสริม ตามความจำเป็น

2.2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

2.2.1 แนวความคิดเกี่ยวกับเรือนจำโครงสร้างเบา

ปัจจุบันมีผู้ต้องขังอยู่ในเรือนจำทั่วประเทศประมาณ 320,000 คน ซึ่งเป็นจำนวนที่เกินมาตรฐานจะรับได้เกือบ 3 เท่า และเกินกว่าที่มาตรฐานหลักที่ผู้คุม 1 คน ดูแลผู้ต้องขัง 5 คน ซึ่งมีผลกระทบต่อเรือนนอน สถานที่รับประทานอาหาร โรงพยาบาลและจำนวนผู้คุมที่ต้องดูแลผู้ต้องขัง กรมราชทัณฑ์จึงมีแนวความคิดให้โครงการเรือนจำโครงสร้างเบาเป็นทอปรวมเพื่อเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยตัวผู้ต้องขังกลับสู่สังคม มติชนออนไลน์ (2559) ในกรณี นายวิชาสุริยวงค์ อธิบดีกรมราชทัณฑ์ ระบุว่า การปล่อยตัวนักโทษที่ผ่านมาไม่ได้ทำเป็นระบบว่าผู้พ้นโทษที่ออกไปจากเรือนจำจะต้องมีการปรับตัวหรือการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อย จึงเกิดนโยบายเรือนจำโครงสร้างเบา เพื่อต้องการการฝึกอบรมให้ผู้ต้องขังเตรียมความพร้อมด้านร่างกาย จิตใจ ความคิด สติปัญญา อารมณ์ และวิชาชีพขึ้น ซึ่งกรมราชทัณฑ์ได้จัดวิทยากรในพื้นที่ที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านเป็นหลักเข้ามาให้ความรู้แก่ผู้ต้องขัง มีการกำหนดแบ่งกลุ่มผู้ต้องขังที่จะเข้าอบรมหมุนเวียนให้ได้รับความรู้ทุกด้านเพื่อกระจายให้ผู้ต้องขังได้รับความรู้อย่างทั่วถึง โดยกำหนดคุณสมบัติของผู้ต้องขังที่จะเข้าสู่โครงการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยในเรือนจำโครงสร้างเบา จะต้องจำคุกมาแล้วไม่น้อยกว่าร้อยละ 1 ใน 3 ของการกำหนดโทษครั้งสุดท้ายเหลือโทษจำคุกไม่เกิน 5 ปี และจะต้องมีความประพฤติดีไม่เคยทำผิดวินัย จึงจะสามารถเข้าร่วมโครงการนี้ได้ สำหรับนักโทษที่จะเข้ามาอยู่เรือนจำโครงสร้างเบา ต้องเหลือโทษเพียง 6 เดือน เพื่อแก้ไขพฤติกรรมและส่งเสริมศักยภาพเป็นรายบุคคลให้กับผู้ต้องขังอีกครั้งและมีอาชีพเลี้ยงตัวเองได้ เมื่อออกจากเรือนจำแล้วไม่กลับมาทำผิดซ้ำอีก นอกจากนี้ยังเป็นการแก้ปัญหาผู้ต้องขังล้นเรือนจำทั้ง 143 เรือนจำทั่วประเทศ และหากมีผู้ต้องขังที่เข้าร่วมโครงการทั้งหมดทั่วประเทศ จะมีผู้ต้องขังประมาณ 9,000 คนต่อวัน โดยสามารถระบายผู้ต้องขังได้ 27,000 คนต่อปี คมชัดลึก. (2559)

2.2.2 มาตรการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิด

แนวความคิดในการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดเป็นแนวคิดที่ให้โอกาสผู้กระทำความผิดให้สามารถกลับตัวกลับใจและไม่ทำลายคุณลักษณะหรือศักยภาพของนักโทษ อีกทั้งหลีกเลี่ยงลักษณะที่จะสร้างมลทินให้แก่ตัวนักโทษโดยไม่จำเป็น ซึ่งเป็นวิธีการที่พิสูจน์แล้วว่าช่วยคุ้มครองสังคมระยะยาวได้ดีกว่าวิธีอื่น (กิตติพงษ์ กิตยารักษ์, 2551 : 56) ซึ่งสอดคล้องกับองค์การสหประชาชาติและ UNNAFEI ที่กำหนดมาตรฐานขั้นต่ำของสหประชาชาติว่าด้วยการไม่ควบคุมตัวผู้กระทำความผิด (United Nation Standard Minimum Rules for non – custodial Measures) ที่ได้ตระหนักถึงความสำคัญในการปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิดโดยไม่ใช้เรือนจำหรือการไม่ควบคุมตัวผู้กระทำความผิด ซึ่งเป็นวิธีการที่จะสามารถปรับปรุงแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดได้อย่างมีประสิทธิภาพมากกว่าการลงโทษด้วยการจำคุกในเรือนจำจึงได้กำหนดมาตรฐานขั้นต่ำดังกล่าวขึ้นมา (The Tokyo Rules, 2012)

มาตรการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดที่ใช้เป็นทางเลือกในการลงโทษนั้นเป็นการลงโทษเพื่อแก้ไขผู้กระทำความผิดซึ่งขัดกับความรู้สึกของคนในสังคมว่าผู้กระทำความผิดไม่ควรได้รับการปฏิบัติที่ดีกว่าคนทั่วไป ตามหลักการของเบนเท็ม ที่ว่า “หลักการได้รับประโยชน์น้อยกว่า (Principle of less Eligibility) ทั้งนี้เพราะคนทั่วไปเห็นว่าจะเป็นการไม่เป็นธรรมที่ผู้กระทำความผิดจะได้รับประโยชน์มากกว่าคนทั่วไป เช่น ผู้กระทำความผิดจะได้รับการอบรมแก้ไข ฝึกอาชีพ สวัสดิการ อาหาร ที่อยู่อาศัย ตลอดจนการจัดการศึกษา การหางาน ในขณะที่คนทั่วไปในสังคมอีกจำนวนมากไม่ได้รับการบริการดังกล่าว ความรู้สึกของคนทั่วไปจึงมีความเห็นขัดแย้งกับหลักการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิด (นที จิตสว่าง, 2540 : 30)

2.2.3 ทฤษฎีตีตรา

แนวคิดในเรื่องเกี่ยวกับทฤษฎีตีตรา เชื่อว่าเมื่อมีการกระทำความผิดเกิดขึ้นครั้งแรกและผู้กระทำความผิดได้ถูกดำเนินการทางกระบวนการยุติธรรมแล้วผู้กระทำผิดย่อมได้รับการตีตราว่าเป็นอาชญากร และเริ่มกำหนดทิศทางความประพฤติของตนในอนาคตให้สอดคล้องกับการรับรู้ของสังคม ซึ่งหากกล่าวถึงเรื่องของความเกี่ยวข้องกับทฤษฎีตีตราจะมีความสัมพันธ์กับการกระทำความผิดซ้ำของผู้ต้องขัง เพราะเมื่อผู้ต้องขังถูกจับในการกระทำความผิดครั้งแรกและต้องเข้ารับโทษซึ่งถือว่าเป็นการตีตราแล้ว ภายหลังจากเมื่อพ้นโทษสังคมกลับไม่ให้การยอมรับแม้ว่าผู้พ้นโทษเหล่านั้นจะได้ผ่านกระบวนการรับโทษตามกฎหมายและกระบวนการแก้ไขฟื้นฟูพฤติกรรมหรือพัฒนาด้านอาชีพมาแล้ว (นิตา ศิลารัตน์ และวาลิตา บุญสาร, 2562 : 97) เช่นนี้จึงทำให้เกิดการฝังใจและโอกาสที่ผู้ต้องขังพ้นโทษที่ได้รับการปล่อยตัวออกมาจึงมียากมากจนทำให้ในหลายกรณีผู้ต้องขังนั้นยังถลำลึกทางพฤติกรรมในการกระทำความผิดมากยิ่งขึ้น เลวร้ายมากยิ่งขึ้นจนในที่สุดอาจวนกลับไปกระทำความผิดซ้ำได้อีกหรือมีความรุนแรงมากขึ้นกว่าเดิม

2.2.4 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

กองทรัพย์ ผางแพ่ง (2561, 7) ได้กล่าวถึงปัญหาที่เกิดจากโครงการเตรียมความพร้อมของเรือนจำกลางชลบุรี ว่ามีปัญหาเรื่องงบประมาณที่กรมราชทัณฑ์จัดสรรมาให้เรือนจำกลางชลบุรีไม่เพียงพอต่อการดำเนินงานอบรมเตรียมความพร้อมตัวผู้ต้องขังพ้นโทษ ซึ่งผู้ต้องขังที่เข้าเกณฑ์เตรียมปล่อยตัวมีจำนวนมากทำให้การจัดหาวิทยากรภายนอกเข้ามาอบรมให้ผู้ต้องขังเป็นไปอย่างจำกัด ปัญหาบุคลากรที่ปฏิบัติงานด้านการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยมีจำนวนน้อยเมื่อเทียบกับผู้ต้องขังที่เข้ารับการอบรม รวมทั้งบุคลากรมีภาระงานประจำด้านอื่นอีกมากมาย ควรจำกัดจำนวนผู้ต้องขังที่เข้ารับการอบรมแต่ละรุ่นไม่เกิน 200 คน เพื่อให้มีการดูแลอย่างทั่วถึง และขอความร่วมมือหน่วยงานภาคเอกชนในเขตจังหวัดชลบุรี รับตัวผู้ต้องขังเข้าทำงาน อีกทั้งการจัดหางานที่เหมาะสมกับกับความต้องการให้กับผู้ต้องขัง ส่วนปัญหาที่สำคัญอีกประการหนึ่งคือผู้ต้องขังกังวลเกี่ยวกับการพ้นโทษออกไปในด้านการยอมรับจากครอบครัวและชุมชนอีกด้วย

วีระชัย เพ็ชรครุฑ (2549, 7) แนวทางการพัฒนาและการดำเนินการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยตัวผู้ต้องขังเรือนจำกลางกำแพงเพชร พบว่ามีปัญหาในด้านการดำเนินงาน คือ เรือนจำขาดนักจิตวิทยา นักสังคมสงเคราะห์ในการสัมภาษณ์และจัดกลุ่มผู้ต้องขัง ขาดสถานที่ที่เป็นเอกเทศในการจัดกิจกรรม และงบประมาณไม่เพียงพอ

อัญชลี สว่างวงศ์ (2550, 8) ความพร้อมในการดำรงชีวิตภายนอกเรือนจำผู้ต้องขังเรือนจำจังหวัดนนทบุรี ก่อนได้รับการปลดปล่อย พบว่าปัจจัยที่ส่งผลต่อความพร้อมในการดำรงชีวิตภายนอกของผู้ต้องขังเรือนจำจังหวัดนนทบุรีก่อนได้รับ การปลดปล่อย คือการเตรียมความพร้อมด้านการฝึกวิชาชีพ ด้านการพัฒนาจิตใจและด้านการศึกษา ส่วนปัญหาอุปสรรค คือผู้ต้องขังคิดว่าจะพบหลังจากพ้นโทษ คือปัญหาการหางานทำ สังคมภายนอกรังเกียจและหวาดระแวงคนเคยติดคุกมาก่อน จึงไม่รับเข้าทำงาน ปัญหาที่อยู่อาศัยเมื่อพ้นโทษออกไปแล้ว ปัญหาครอบครัว ภรรยาและบุตรที่ได้รับความเดือนร้อนจากสภาวะเศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อมในสังคมภายนอก ปัญหาการปรับสภาพตนเองให้คุ้นเคยกับการเปลี่ยนแปลงของสังคม และสิ่งแวดล้อมภายนอก และแรงกดดันของสังคมภายนอก ด้วยการถูกกีดกันจากสังคมในท้องถิ่น

จากการศึกษาค้นคว้ากฎหมายและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องดังกล่าวจึงพอสรุปได้ว่า กรมราชทัณฑ์ กระทรวงยุติธรรมมีความพยายามจะออกกฎหมายและระเบียบต่างๆ และปฏิบัติต่อผู้ต้องขังให้เป็นไปตามคำพิพากษาของศาล ในขณะที่ต้องมีแนวทางการควบคุมผู้ต้องขังให้เป็นไปตามหลักทัณฑวิทยาสมัยใหม่ และเป็นไปตามข้อกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำสำหรับปฏิบัติต่อผู้ต้องขังตามแนวทางของสหประชาชาติ จึงได้ดำเนินการเตรียมความพร้อมให้แก่ผู้ต้องขังในเรือนจำหรือทัณฑสถานก่อนปล่อยตัวออกมาสู่สังคม แต่อย่างไรก็ตามในการลงพื้นที่ปฏิบัติงานจริง ตัวเจ้าหน้าที่ บุคลากร ผู้ต้องขัง ญาติ และสังคมยังพบกับปัญหาที่เป็นอุปสรรคต่อการดำเนินงานให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของกฎหมายหลายประการ จนทำให้กระบวนการคืนคนดีสู่สังคมนั้นยังไม่บรรลุวัตถุประสงค์ได้เท่าที่ควร ดังนั้นจึงควรศึกษาเพื่อหาแนวทางการพัฒนากระบวนการดังกล่าวให้มีประสิทธิภาพได้อย่างแท้จริง

3. บทวิเคราะห์

จากการศึกษาค้นคว้าเอกสารและลงพื้นที่สอบถามประชาชน จำนวน 15 คน และผู้ประกอบการ จำนวน 5 คน ในจังหวัดนครปฐม พบว่าสิ่งสำคัญที่เป็นความกังวลของกลุ่มประชากรดังกล่าว คือความไม่เชื่อมั่นต่อตัวผู้ต้องขังที่พ้นโทษออกมา กลุ่มประชากรส่วนใหญ่ยังมีความกังวล โดยเฉพาะกลุ่มผู้ประกอบการ จากการสอบถามพบว่าหากเป็นกิจการเล็กๆ ไม่มีความเสี่ยงมาก เช่น รับจ้างทั่วไป เกษตรกร ซ่อมรถ ล้างรถ ผู้ประกอบการไม่ค่อยมีความกังวลหากผู้ต้องโทษจะกระทำความผิดซ้ำอีกในสถานที่ประกอบกิจการของตน เนื่องจากไม่มีทรัพย์สินมีค่ามาก แต่หากเป็นกิจการใหญ่หรือบริษัทจะมีความกังวลสูงกว่า เนื่องจากมีทรัพย์สินมาก มีของมีค่า มีความรับผิดชอบต่อลูกค้าสูงกว่า หากมีการกระทำความผิดซ้ำในบริษัทของตนจะทำให้เกิดความเสียหายมากกว่า โดยผู้ประกอบการทั้งสองรูปแบบมีความกังวลในเรื่องความสามารถในการทำงานน้อยกว่า เนื่องจากเห็นว่าสามารถสอนกันได้ แม้กลุ่มประชากรทั้งประชาชนและผู้ประกอบการจะทราบเรื่องโครงการเตรียมความพร้อมให้ผู้ต้องขังในเรือนจำหรือทัณฑสถานก่อนปล่อยตัวออกมาสู่สังคม (เรือนจำโครงสร้างเบา) แล้วก็ตาม ยังมีความกังวลเกี่ยวกับประสิทธิภาพของโครงการและต้องการหลักประกันด้านความประพฤติของผู้ต้องขังพ้นโทษเพื่อเสริมความเชื่อมั่นในการกลับเข้าสู่สังคม ดังนั้นจึงเป็นประเด็นสำคัญที่จะทำอย่างไรที่จะสร้างความเชื่อมั่นให้แก่ตัวผู้ต้องขังพ้นโทษเองและแก่สังคม ดังจะวิเคราะห์ในประเด็น ดังนี้

3.1 ด้านกฎหมาย

ประกาศกรมราชทัณฑ์ เรื่อง หลักเกณฑ์การคัดเลือกนักโทษเด็ดขาดเข้าโครงการพักการลงโทษกรณีมีเหตุพิเศษ หลักสูตรเตรียมความพร้อมก่อนปล่อย (เรือนจำโครงสร้างเบา) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2562 – 2564 ให้ดำเนินการคัดเลือกนักโทษเด็ดขาดที่มีคุณสมบัติตามประกาศกรมราชทัณฑ์ ตามประกาศกรมราชทัณฑ์ เรื่อง หลักเกณฑ์การคัดเลือกนักโทษเด็ดขาดเข้าโครงการพักการลงโทษกรณีมีเหตุพิเศษ หลักสูตรเตรียมความพร้อมก่อนปล่อย (เรือนจำโครงสร้างเบา) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2562 – 2564 กล่าวโดยสรุปคือเป็นนักโทษเด็ดขาดชั้นเยี่ยมเท่านั้น (กรมราชทัณฑ์, 2562 : ข้อ 1,2,4) ต้องโทษจำคุกครั้งแรกในความผิดทั่วไปแต่ไม่ใช่ผู้ติดยาเสพติด ต้องโทษมาแล้วไม่น้อยกว่า 1 ใน 2 ของกำหนดโทษหรือไม่น้อยกว่า 10 ปีกรณีต้องโทษจำคุกตลอดชีวิตที่มีการเปลี่ยนโทษเป็นมีกำหนดเวลา และข้ออื่นๆ อันเป็นเรื่องพิจารณาเกี่ยวกับโทษ นอกจากนี้ยังมีเรื่องความประพฤติ เรื่องการทำผิดวินัย เรื่องสุขภาพ และยังคงผ่านการประเมินผลตามแบบทดสอบความเป็นอาชญากร แบบก่อนปล่อย (Criminal Mind) มีความเสี่ยงในการกระทำความผิดซ้ำน้อย หรือค่อนข้างน้อย (กรมราชทัณฑ์, 2562 : ข้อ 12)

ซึ่งจากการวิเคราะห์พบว่าข้อกำหนดหลักเกณฑ์การคัดเลือกนักโทษเด็ดขาดเข้าโครงการนั้น ยังเป็นการกำหนดที่พิจารณาจากคุณสมบัติภายนอก เช่น ต้องเป็นนักโทษเด็ดขาดชั้นเยี่ยมเท่านั้น ซึ่งอาจจะไม่ได้เกิดจากเปลี่ยนทัศนคติหรือกลับตัวกลับใจด้วยความสมัครใจอย่างแท้จริงแต่อาจปฏิบัติตัวดีจนได้เลื่อนชั้นเป็นนักโทษชั้นเยี่ยมเพื่อให้ได้รับการปล่อยตัวออกมาโดยเร็วก็เป็นได้ ดังนั้นควรจะต้องมีการคัดเลือกด้วยวิธีที่สามารถจะประเมินสภาพภายในจิตใจว่าสามารถเปลี่ยนทัศนคติได้จริงๆ มีเป้าหมายว่าออกไปแล้วจะใช้ชีวิตอย่างไร อยู่ที่ไหน ประกอบอาชีพอะไร กลับตัวกลับใจพร้อมออกไปสู่สังคมภายนอกได้แล้วจริงๆ นอกจากนี้ยังต้องทำงานร่วมกับหน่วยงาน สถานประกอบการ ชุมชน ครอบครัวยุว่าแท้จริงแล้วสังคมต้องการแบบไหน หรือผู้ประกอบการต้องการคนงานที่มีคุณสมบัติอย่างไร ที่จะสามารถยอมรับและเปิดโอกาสให้เข้าทำงานได้

ดังนั้นจึงควรต้องกำหนดเกณฑ์การคัดเลือกให้ครอบคลุมไปถึงเรื่องภายในจิตใจหรือการวางเป้าหมายของชีวิตเมื่อพ้นโทษ จึงจะทำให้คนที่ผ่านการอบรมตามหลักสูตรของโครงการสามารถออกไปสู่สังคมภายนอกได้อย่างแท้จริง ไม่รู้สึกสับสน ว่าเหว โดดเดี่ยว ไร้ที่พึ่งพิง และประสบปัญหาในการประกอบอาชีพ ซึ่งอาจเป็นสาเหตุที่ทำให้ผู้พ้นโทษเหล่านั้นกลับไปกระทำความผิดซ้ำอีกได้

3.2 ด้านโครงการ

เนื่องจากมีจำนวนผู้ต้องขังที่เข้าเกณฑ์การคัดเลือกข้างต้นมาเข้าสู่โครงการเป็นจำนวนมาก ส่งผลให้หากจะดำเนินการให้มีประสิทธิภาพต้องใช้บุคลากร สถานที่ วัสดุ อุปกรณ์ งบประมาณ และระยะเวลาที่มากพอสมควร ดังนั้นหากจะ

ให้การดำเนินโครงการเป็นไปตามวัตถุประสงค์ตั้งแต่การคัดเลือกผู้ต้องขังที่มีความพร้อมทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจจะต้องมีการคัดเลือกกันอย่างละเอียดซึ่งต้องใช้บุคลากรของหน่วยงานเป็นจำนวนมาก เชิญวิทยากรที่มีความเชี่ยวชาญในแต่ละด้านมาให้กำลังใจ ให้ความรู้ และอาจจะต้องจำกัดจำนวนคนให้น้อยลงในแต่ละรุ่น ขยายระยะเวลาให้มากขึ้นเพื่อให้ได้รับความรู้และความเข้าใจที่เพียงพอ จัดสรรงบประมาณให้เหมาะสม มีการรับรองเรื่องความประพฤติของผู้ต้องขังให้สังคมมีความเชื่อมั่นมากยิ่งขึ้น อีกทั้งยังต้องเสริมแรงบุคลากรที่ทำงานกันอย่างหนักทั้งหน้าที่ประจำและภารกิจพิเศษนี้ด้วยสวัสดิการต่างๆ จึงจะทำให้ผลจากการเข้าร่วมโครงการมีคุณภาพมากกว่าปริมาณ ไม่สิ้นเปลืองงบประมาณ สร้างความมั่นใจให้แก่ผู้พันโทษและสังคมได้อย่างแท้จริง

3.3 ด้านวิธีการสร้างความเชื่อมั่น

เนื่องจากปัญหาและอุปสรรคในการประกอบอาชีพของผู้ต้องขังที่พ้นโทษนั้นถือเป็นปัญหาใหญ่ของการปล่อยตัว จึงต้องสำรวจความต้องการของผู้ประกอบการและประสานงานช่วยเหลือให้ผู้พ้นโทษเหล่านี้ได้มีอาชีพทำ มีรายได้ที่มั่นคงหรือแม้แต่ออกไปประกอบอาชีพอิสระหรือออกไปอยู่ในภาคการเกษตรให้มีแผนการรองรับเมื่อพ้นโทษออกไป ส่วนตัวผู้ต้องขังเองจะได้เกิดความมั่นใจในการที่จะออกไปตั้งใจประกอบอาชีพสร้างตัวเองใหม่ ในด้านของสังคม ครอบครัวที่มีความกังวลและระแวงเมื่อรู้ว่าผู้พ้นโทษออกมา ดังนั้นจึงต้องมีการกระตุ้นให้สังคมได้ปรับเปลี่ยนทัศนคติ ภาพลักษณ์ และความรังเกียจที่มีต่อผู้พ้นโทษรวมทั้งการยอมรับและเปิดโอกาสให้ผู้พ้นโทษกลับเข้าสู่สังคมปกติได้มากขึ้น โดยอาจมีการประชาสัมพันธ์โครงการฯ เป็นการบอกเล่าถึงกระบวนการเตรียมความพร้อมต่างๆ สร้างภาพลักษณ์ที่ดีให้สังคมได้เห็นโดยการใช้สื่อที่มีอยู่ในปัจจุบันให้ประชาชน ภาครัฐและเอกชนได้ตระหนักถึงความสำคัญในการเปิดโอกาสให้ผู้พ้นโทษได้กลับตัวเข้าสู่สังคมและอยู่ร่วมกันได้อย่างปกติสุขในขณะเดียวกันผู้พ้นโทษออกมามีต้องอดทนและพิสูจน์ตัวเองเช่นเดียวกัน

การมีที่อยู่อาศัย การกลับไปสู่ภูมิลำเนา ได้ทำงานใกล้ชิดครอบครัวก็ถือเป็นอีกวิธีการหนึ่งที่จะทำให้ผู้ต้องขังพ้นโทษนั้นสามารถปรับตัวได้ดีขึ้น เนื่องจากอย่างน้อยมีที่อยู่อาศัยเป็นหลักแหล่ง มีครอบครัว ญาติพี่น้องที่มีส่วนสำคัญในการให้กำลังใจ

การสร้างเครือข่ายสู่ภาคเอกชนอย่างยั่งยืน เพื่อขยายโอกาสการจ้างงาน โดยส่งต่อไปทำงานยังภาคเอกชนที่พร้อมและยืดหยุ่นกับผู้พ้นโทษ และมีความต้องการแรงงานจำนวนมาก หรือมีนโยบายส่งเสริมกิจกรรมเพื่อรับผิดชอบต่อสังคม CSR (Corporate Social Responsibility) ซึ่งที่ผ่านมาพบว่ามีหน่วยงานภาคเอกชนให้ความสนใจรับผู้พ้นโทษเข้าร่วมโครงการเป็นจำนวนมากทั่วประเทศ ซึ่งในส่วนนี้ต้องพยายามหาทางเพิ่มขยายจำนวนบริษัทเอกชนที่พร้อมและยินดีให้มากขึ้น นอกจากนี้ควรมองหาอาชีพเสริมอื่นที่ผู้พ้นโทษสามารถทำเองได้และอาจจะได้กลับไปทำงานที่ภูมิลำเนาได้ โดยเฉพาะภาคการเกษตรหากทำด้วยความเข้าใจในหลักการจริงๆ แม้พื้นที่เล็กน้อย หรือที่แห้งแล้ง ก็สามารถทำการเกษตรได้อย่างยั่งยืน

4. บทสรุปและข้อเสนอแนะ

4.1 บทสรุป

จากการศึกษาค้นคว้าพบว่าปัญหาความเชื่อมั่นต่อตัวผู้ต้องขังที่พ้นโทษนั้นมีความสำคัญมาก ส่วนหนึ่งเป็นความไม่เชื่อมั่นในตัวผู้ต้องขังซึ่งเป็นไปตามหลักทฤษฎีตราที่ผู้ต้องขังจะถูกคนในสังคมมองว่าเป็นอาชญากรไปแล้วไม่สามารถกลับตัวกลับใจได้อีก โอกาสในการที่จะอยู่ร่วมกันในสังคมจึงน้อยจนอาจต้องย้อนกลับไปกระทำความผิดแบบเดิมอีกและอีกส่วนหนึ่งเป็นความไม่เชื่อมั่นกระบวนการตามกฎหมาย ดังนั้นการสร้างความน่าเชื่อถือนั้นควรต้องมีกระบวนการที่มีประสิทธิภาพตั้งแต่การคัดเลือกผู้เข้าร่วมโครงการที่เน้นคุณภาพมากกว่าปริมาณที่มากเกินไปไม่สอดคล้องกับบุคลากรและงบประมาณ และเนื่องจากโครงการที่รัฐจัดขึ้นนั้นเป็นกระบวนการที่ดีเป็นประโยชน์ต่อผู้ต้องขังเองให้ได้ปรับตัวและเตรียมความพร้อม เป็นประโยชน์ต่อสังคมเพียงแต่สังคมไม่เกิดการรับรู้เท่าที่ควรจึงไม่ยอมเปิดใจยอมรับเพราะมีความเชื่อแบบเดิมๆ อีกทั้งยังต้องสอดคล้องและไม่ขัดต่อความรู้สึกของคนในสังคมว่าผู้กระทำความผิดไม่ควรได้รับการปฏิบัติที่ดีกว่าคนทั่วไป ตาม “หลักการได้รับประโยชน์น้อยกว่า (Principle of less Eligibility) ดังนั้นรัฐควรกระตุ้นให้ประชาชนเกิดการรับรู้ในขั้นตอน กระบวนการ

ผลการดำเนินงาน ส่วนในการเรียนการสอนก็ควรมีการให้ความรู้ความเข้าใจสร้างทัศนคติในเชิงบวกต่อเหตุการณ์ จึงจะทำให้เกิดความเข้าใจกันในภาพรวม ซึ่งจะเป็นการลดปัญหาการมองผู้ต้องขังพ้นโทษในภาพลบ ลดการระแวง กังวลจากสังคมได้ และในขณะเดียวกันผู้ต้องขังที่พ้นโทษเหล่านั้นต้องอดทนและพิสูจน์ตัวเองให้ได้ความเชื่อใจกลับคืนมา

4.2 ข้อเสนอแนะ

4.2.1 กำหนดเกณฑ์การคัดเลือกผู้ต้องขังเตรียมความพร้อมที่จะเข้าสู่โครงการเรือนจำโครงสร้างเบา ให้ครอบคลุมทั้งทางด้านตัวผู้ต้องขังเองทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ

4.2.2 ควรให้มีจำนวนผู้ร่วมโครงการแต่ละโครงการให้เหมาะสมและเพียงพอต่อจำนวนบุคลากร ทั้งนี้เพื่อการให้การดูแลและให้คำปรึกษาอย่างทั่วถึง

4.2.3 เพิ่มจำนวนบุคลากรที่จำเป็น เช่น นักจิตวิทยา นักสังคมสงเคราะห์ นักกฎหมาย หรืออื่นๆ เพื่อให้มีการเตรียมความพร้อมอย่างมีประสิทธิภาพ

4.2.4 เพิ่มงบประมาณที่ใช้ในโครงการให้เหมาะสม

4.2.5 เมื่อผ่านการอบรมตามโครงการแล้วนอกจากมีการแจกประกาศนียบัตรผู้ผ่านการอบรมตามหลักสูตร ควรมีการให้รับรองความประพฤติว่าเป็นผู้มีความประพฤติดี เพื่อเป็นหลักประกันให้เกิดความมั่นใจแก่ผู้ประกอบการหรือสังคมได้ระดับหนึ่ง

4.2.6 มีระบบการติดตามความคืบหน้าหรือการมีงานทำของผู้พ้นโทษเป็นระยะ

4.2.7 มีการประชาสัมพันธ์หรือกระตุ้นให้ประชาชนเกิดการรับรู้ การยอมรับและให้โอกาสในการกลับตัวเป็นคนดีสู่สังคม

5. เอกสารอ้างอิง

กิตติพงษ์ กิตยารักษ์. (2551). **โครงการเวทีความคิดเพื่อการปฏิรูปกระบวนการยุติธรรมทางอาญาไทย : ยุทธศาสตร์การ**

ปฏิรูปกระบวนการยุติธรรมทางอาญาไทย. คณะกรรมการปฏิรูปกฎหมายร่วมกับกระทรวงยุติธรรม.

กองทัพรักษ์ ผางแพ่ง. (2561). **การเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยผู้ต้องขังพ้นโทษ กรณีศึกษา เรือนจำกลางชลบุรี. บทความ**
จากการค้นคว้าอิสระ. หลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

นิตยา ศิลรัตน์ และวาสิตา บุญสาธ. (2562, ปีที่ 11 ฉบับที่ 2). **ปัจจัยและประโยชน์ในการรับผู้พ้นโทษเข้าทำงาน**

ในองค์กร.วารสารการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และองค์การ. คณะพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหาร
ศาสตร์.

นที จิตสว่าง. (2540). **หลักทัณฑ์วิทยา : หลักการวิเคราะห์ระบบงานราชทัณฑ์. กรุงเทพฯ : กรมราชทัณฑ์.**

ประกาศกรมราชทัณฑ์ เรื่อง หลักเกณฑ์การคัดเลือกนักโทษเด็ดขาดเข้าโครงการพักการลงโทษกรณีมีเหตุพิเศษ หลักสูตร

เตรียมความพร้อมก่อนปล่อย (เรือนจำโครงสร้างเบา) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2562 – 2564

ระเบียบกรมราชทัณฑ์ ว่าด้วยการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยตัวผู้ต้องขัง พ.ศ. 2561

ระเบียบกรมราชทัณฑ์ ว่าด้วยการพัฒนาพฤตินิสัยผู้ต้องขัง พ.ศ. 2561

ระเบียบกรมราชทัณฑ์ ว่าด้วยการกำหนดหลักสูตร หลักเกณฑ์ และวิธีการในการจัดการศึกษาให้แก่ผู้ต้องขัง พ.ศ. 2561

ระเบียบกรมราชทัณฑ์ ว่าด้วยการประกอบศาสนกิจของผู้ต้องขัง พ.ศ. 2561

ระเบียบกรมราชทัณฑ์ ว่าด้วยเด็กในการดูแลของผู้ต้องขัง พ.ศ. 2561

ระเบียบกรมราชทัณฑ์ ว่าด้วยการดูแลผู้ต้องขังหญิงที่ตั้งครรภ์หรือให้นมบุตร พ.ศ. 2561

พระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. 2560

วีระชัย เพ็ชรครุฑ. (2549). **แนวทางการพัฒนาและการดำเนินการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยตัวผู้ต้องขังเรือนจำกลาง**

กำแพงเพชร. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร

อัญชลี สว่างวงษ์. (2550). **ความพร้อมในการดำรงชีวิตภายนอกเรือนจำของผู้ต้องขังเรือนจำจังหวัดนครปฐมก่อนได้รับการ**

ปลดปล่อย. สารนิพนธ์มหาบัณฑิต คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
มติชนออนไลน์. (2559). เจาะเรือนจำโครงสร้างเบา แก้ไขปัญหาผู้ต้องขังล้นคุก ฝึกเข้มก่อนสู่ประตูลี้ภัย. ค้นเมื่อ 16
พ.ค. 63 จาก <https://www.matichon.co.th/local/crime/new>.

คมชัดลึก. (2559). เรือนจำโครงสร้างเบาแก้ไขปัญหานักโทษล้นคุก. ค้นเมื่อ 16 พ.ค. 63 จาก
<https://www.komchadluek.net/news/crime/220633>.

United Nation Standard Minimum Rules for non – custodial Measures (The Tokyo Rules). Retrieved
September 12, 2012. ค้นเมื่อ 16 พ.ค. 63 จาก www.ohchr.org.